

Utan insatser kör bonusfamiljen lätt på grund

Konflikter i ombildade familjer handlar ofta om roller, arbets- och ansvarsfördelning och andra praktiska frågor som borde ha retts ut redan då den nya familjen etablerades. En ändamålsenlig konflikthantering kan rädda den utsatta nya familjen från skilsmässa.

ÄRLIGHET. Petra Willamo konstaterar att det för någon kan vara väldigt naturligt att vara tillsammans med någon annans barn, och för någon annan faller det sig inte alls naturligt. De känslor som uppstår när styvfamiljer etableras borde ventileras ärligt och det är inte fel att ha en dos realism med också i den första förälskade fasen. FOTO: TOR WENNSTRÖM & MOSTPHOTOS

Där kärnfamiljerna har en skilsmässaorisk på ungefär femtio procent så ligger den ombildade familjen snäppet risigare till. Uppskattningen är att sextio, sjuttio procent av dem som försöker sig på en ny start trots goda försök slutligen också går skilda vägar.

Det är mot bakgrund av det Barnvårdsförbundet rf nu expanderar sin service på svenska för styvfamiljerna. Via projektet Pussel vill man nå nyfamiljer i Svenskfinland, och gärna innan krisen blivit alltför djup. Satsningen gör man med en lång erfarenhet av skilsmäsoarbete och även om det handlar om olika utmaningar så hänger de två ändå ihop.

Vuxnas kärlek är limmet

– Hur en ombildad familj lyckas hänger starkt ihop med hur bra den tidigare skilsmässan processats. Ett gott skilsmäsoarbete ger en bättre

bonusfamilj, säger **Petra Willamo**, ansvarig för det så kallade Pusselprojektet, och själv medlem i en ombildad familj.

Isnitt lever över 50 000 barn i olika slag av ombildade familjer och antalet har hållits ganska stabilt de senaste åren. I regel genomlever de här familjerna fyra faser.

Först drömmer de förälskade vuxna om kärlek och lycka. Därefter kommer förvirringen då man inser att allting inte fungerar som tänkt, och att det faktiskt inte längre existerar en kärnfamiljsmodell. När förvirringen börjar levas ut befinner sig familjen i kris och senast i det skedet föreligger det en stor risk för skilsmässa. Klarar man sig igenom kriserna brukar slutet se bra ut. Men med tanke på att alla faser sammantaget kan ta upp till åtta år så ligger det en hel del press på den kärleksrelation som måste fungera som familjens lim.

Enligt Willamo borde fler styvfamiljer inse att stöd, råd och en nypa realism redan i början kan ha en direkt effekt på familjens framtid.

– När de nya vuxna möts tänker de vanligtvis att nu älskar vi två varandra så mycket att allting går bra. Och det gör det ofta också, i början, då alla barnen kan vara ganska artiga. Men i något skede är vardagen med konflikterna där och det är egentligen helt nödvändigt att man tar itu med problemen så fort som möjligt.

Konflikterna mellan de vuxna handlar ofta om olika familjekulturer som ska jämkas ihop, om upplevda orättvisor, om arbets- och ansvarsfördelning hemma. De handlar om klara roller där de vuxna kanske inte heller drar åt samma håll. För barnen kan kriserna efter den inledande artigheten handla om att man sätter sig på tvären mot hela den nya familjen.

– Man måste komma ihåg att barnen aldrig valt styvfamiljen. Det har de vuxna gjort, och det är också deras parförhållande som måste hålla ihop det hela när det stormar som värst, tillägger Willamo.

För stormar gör det, i något skede, och enligt Willamo är det rentav nödvändigt att så sker.

– Vem får säga vad till barnen, hurdan roll har den nya vuxna? Vad kallar vi varandra, hur ordnar vi vardagen? Hur gör vi så det är rättvist för alla? Många praktiska frågor söker sina svar och det är inte enkelt. Det här arbetet går inte heller i en handvändning men klarar man sig igenom alla kriser så står den ombildade familjen på en mycket stabil grund.

Mycket nytt för barnen

Problemet är dessvärre att majoriteten aldrig når så långt.

– En av de största stötestenarna

är rollerna i den nya familjen. De vuxna måste vara tydliga och komma överens om det här sinsemellan. Jag tror också på att man väldigt konkret berättar åt barnen om den nya familjen, om den nya vuxna och hans roll i det hela och kanske också går igenom den gamla skilsmässan, säger **Anne Bjaerre**, enhetschef vid barn- och familjearbetet.

För även om de vuxna tänker att allting ordnar sig, gärna helt av sig själv, så kan det vara väldigt svårt för barnen. Beroende på ålder reagerar de också på olika sätt.

Det är inte bara det att föräldern hittat en ny kvinna eller man. Det är inte bara det att familjen plötsligt kan bestå av nya styvsyskon som ska existera under samma tak. Det är dessutom en hög andra nya vuxna som plötsligt samlas kring både barn och den nya vuxna: ex-svårföräldrar, nya bonusmor- och farföräldrar och allehanda andra nya släktingar och

nar i en besvärlig mellanposition. Man kanske tycker om sin nya bonusmamma men så har man dåligt samvete över det för att mamman tynger barnet med sin egen bitterhet. Det är faktiskt föräldrarnas uppgift att ge barnet tillstånd att tycka om den nya och att inte belasta barnet med sina känslor men tyvärr är verkligheten inte alltid sådan, säger Bjaerre.

Tvärtom kan gamla outredda gräl ibland belasta den ombildade familjen oskäligt mycket.

– Det är klart att det ska vara tryggt för barnen att prata om föräldrarna när de är hos den andra men det är inte meningen att exet ska göra intrång i den nya familjens vardag hela tiden. Ett konkret sätt att stärka den nya familjen är att skapa en egen berättelse. Fotoalbum, historier, minnen som bara den delar. Man ska förstås inte skaffa keldjur för att öka sammanhållningen men ifall man av andra orsaker vill ha ett djur så brukar de också göra gott. Ett nytt gemensamt barn brukar också bli en brobyggare men samtidigt gäller det att vara rättvis mot de barn som inte får leva med den andra föräldern varje dag.

I färderna mellan grynnor och skär borde sedan de vuxnas kärleksrelation orka stå sig stark. För utan ett starkt parförhållande håller inte den ombildade familjen ihop.

– Och det är klart att vardagens tumstid blir en utmaning ju fler barn som är inblandade. Ändå är det alldeles essentiellt att de vuxna värnar om sin relation, att de vågar prata om svårigheterna och utmaningarna och att de lyckas hitta en gemensam väg genom kriserna, säger Willamo.

Hit hör också att våga ta i tabu-belagda saker, poängterar Bjaerre.

– Det kan finnas en förväntan att den nya vuxna borde älska de nya barnen och sedan kanske man knappt tål dem. Det är också känslor som måste få bearbetas. Likaså om barnet inte alls tycker om förälderns nya partner, eller hans biologiska barn. Det behöver man förstås inte göra men alla ska kunna bete sig respektfullt mot varandra, och det är både föräldrar och de nya vuxna som måste stödja barnet i det beteendet.

Bvifs styvfamiljsdag ordnas i Helsingfors 14 november, styvfamiljsläger i Hangö 29–31.1.2016. Information för intresserade finns på föreningens hemsida.

JEANETTE BJÖRKQVIST

029 080 1313, jeanette.bjorkqvist@ksf-media.fi, Twitter: @nettebjorkqvist

FAKTA

Styvfamiljens faser

● **Inledningen:** Räcker 2–3 år, där den första fasen präglas av ett rosa skimmer hos de vuxna. I den andra fasen försöker de vuxna skapa en familj och vi-anda, samt vinna godkännande hos de nya barnen. Efter det kan det uppstå konflikter som väcker kontroversiella känslor hos den nya vuxna, och den biologiska föräldern kan börja betvivla om hen ens är redo att binda sig till styvfamiljen. Rädsla för skilsmässa kan aktualiseras. I den tredje fasen är det fullt uppror där negativa känslor flyter upp till ytan och skrotar de rosa drömmarna. Bonusföräldern kan vara besviken och må dåligt. Här behöver paret

hjälp och stöd, och utan insatser kan den här kritiska fasen leda de vuxna isär.

● **Mellanskedet:** Räcker 1–3 år och handlar om totalt uppror. De negativa känslorna ventileras och ger upphov till nya konflikter. I värsta fall kan de biologiska grupperingarna gräva ner sig i skyttegravar. Bonusföräldern kan uppleva djup ensamhet och må dåligt för att man inte hittar sin nya roll. Har inga gränser dragits upp tidigare ska det ske senast nu. Barnen kan fortfarande motsätta sig förändringar. För att komma vidare krävs det att de vuxna skapar klara regler och tittar framåt. Det är viktigt att båda vuxna hörs i förhållandet så inte

allting görs enligt den enas gamla traditioner från det förra äktenskapet.

● **Sena skedet:** Familjen börjar stärkas. Det finns ett starkt parförhållande och de vuxna agerar tillsammans med barnen. Man klarar av att tackla svårigheter. I det sjunde, eller sista skedet, har nyfamiljen skapat en egen identitet. Man kan tillsammans skrat- ta åt tidigare orealistiska drömbilder och konflikter.

Källa: Suomen uusperheiden liitto på basis av Kaisa Raittilas & Päivi Sutinens bok "Huonetta vai sukua – Elämäää uusperheessä", suppli.fi.

vänner. Alla dessa ska på något sätt koordineras så ingen känner sig åsidosatt och utanför.

Särskilt höga krav ställs på den nya vuxna, som genast i början gör bäst i att bereda sig på stötar och att inte ta kommande konflikter personligt.

– Vilken bonusförälder har inte hört det nya barnet säga "Du är inte min mamma så du bestämmer inte över mig"? Jag tror samtidigt att det är hälsosamt att ta fajten, rensa luften och sedan komma överens, säger Willamo.

Barn är i grunden dessutom lojala med sina biologiska föräldrar och finns det saker som fortfarande skaver mellan dem kan även det utmana styvfamiljens vardag.

– Nu skulle man ju hoppas att alla i första hand skulle vara föräldrar med sitt barns bästa i åtanke. Tyvärr är det ju inte så och det kan i sin tur leda till att styvfamiljens barn ham-